

Strandjutters

en hun sterke verhalen

We schrijven in dit blad meestal over de duinen. Maar ook over het strand valt veel te vertellen. De zee geeft en de zee neemt. Een oud gezegde, nog steeds van toepassing. Juist op het strand kun je van alles vinden van wat de zee geeft, en soms genomen heeft. Strandzand, schelpen, wieren, plastic, goederen. Wat maakt strandjutteren zo leuk?

In de afgelopen 500 jaar zijn duizenden schepen voor de Hollandse kust en rond de Waddeneilanden vergaan. Met als gevolg de oprichting van de Reddingsmaatschappijen en de opkomst van het fenomeen 'strandvonder' en 'strandjutter'. Strandjutteren (of strandvonderij) is het zoeken naar op het strand aangespoelde spullen.

De regels van het strandjutteren

Al deze spullen behoren vanouds toe aan de landsheer of diens directe vertegenwoordiger, de strandvoogd. De

vinder van waardevolle aangespoelde zaken kon van oudsher aanspraak maken op een deel van het vindingsloon (een derde van de waarde). Meestal werd het recht op de aangespoelde zaken door de overheid aan de meest biedende verpacht.

In de jaren 30 zijn de regels voor het strandjutteren vastgelegd in de Wet op de strandvonderij (1931) en de Wrakkenwet (1934). De Wet op de strandvonderij schrijft voor hoe moet worden omgegaan met gestrande vaartuigen en aangespoelde zaken.

Alle voorwerpen die in Nederland op het strand gevonden worden dienen naar de strandvonder of politie te worden gebracht. De 'hoofdstrandvonder' is in de regel de burgemeester van de kustplaats, die meestal een ambtenaar aanstelt die het echte werk van 'strandvonder' verricht.

Waddeneilanden

De bewoners van de Waddeneilanden hadden zo hun eigen regels. Zij beriepen zich op het recht om in alle vrijheid gebruik te kunnen maken

van de duinen, stranden en andere gemeenschapsgronden. Op Terschelling werd dit recht 'oerol' genoemd. Oorspronkelijk slaat het woord oerol (=overall) op het recht om het vee overall op het eiland los te mogen laten grazen. Sinds 1981 is Oerol ook de naam van een jaarlijks terugkerend cultureel festival in juni. Echter voor de oude inwoners van Terschelling betekent 'oerol' nog steeds, dat ze overall op het eiland mogen lopen en als er iets aanspoelt zij zich daarover mogen ontfermen.

Armoede

Het jutteren is ontstaan uit pure armoede. De kustbewoners vingden vis, bebouwden een akkertje, haalden zoden en heideplaggen uit de duinen, stroopten een konijn, raapten meeuwenieren en zochten op het strand naar zaken die zij goed konden gebruiken. Het aangespoelde wrakhout diende dan voor brandstof of als bouw materiaal. Menig houten schuurtje is dankzij een aan de grond gelopen schip gerealiseerd. In vroeger tijden werd er wel eens tijdens flinke storm een vuur op het strand ontstoken om zo schepen te misleiden en ze naar de kust te lokken. Natuurlijk in de hoop dat ze zouden stranden, en hun rijke lading op het strand zou aanspoelen. Als er nu zaken op het strand liggen begint er meestal een spannende race tussen de strandvonder en de strandjutters. Want wie het eerste komt ...! Waardevolle spullen worden dan door

Heel veel netten, touwen, boeien en hout bij Juttersmuseum Flora op Texel

de jutters naar de duinen gesleept en daar begraven om ze later, op een rustig moment, op te halen. De strijd tussen de strandjutter en strandvonder is een belangrijk thema in het boek (en de latere televisieserie) Sil de Strandjutter.

Luilekker-Ameland

Waar je langs de kust of op de Waddeneilanden ook praat met een oude strandjutter - in feite een uitstervend ras -, na een paar kleine glaasjes wijkt de argwaan en vloeien de sterk aangedikte verhalen over het jutteren rijkelijk. Het begint altijd met een stevige noordwesterstorm en eindigt meestal met de vaststelling dat ze de officiële strandvonder weer te slim af geweest

zijn. Zo lag ooit het strand van Ameland bezaaid met zakken boekweit en tarwe na de stranding van een Portugees schip. De bevolking heeft zich er maanden mee gevoed. In 1919 was het zelfs een waar Luilekkerland op Ameland na de stranding van de 'Liberty Glo'. Het strand lag bezaaid met balen katoen, pakken tabak en vaten met olie en stearine.

Tegenwoordig is de oogst na een flinke storm mager tot nihil. Containers op schepen zitten stevig vast en slaan bij storm nog maar zelden overboord. Toch valt er ook nu nog heel wat te vinden op het strand, niet alleen scheepsonderdelen, maar helaas ook veel afval. De vele juttersmusea langs de kust getuigen van wat er zoal kan aanspoelen. Vooral veel touwen, reddingsboeien, rubberen (hand)schoenen, planken en balken, flessen, lampen, laarzen, plastic kratten, visnetten, zeeboeien, maar ook mammoetbotten en tanden, deiningmeters en weerballonnen. Soms wordt er een dode bruinvis of zeevogel gevonden. Als er een ring om de poot zit, dan is dat een 'vondst' met een verhaal. En welke strandjutter hoopt stiekem niet op het vinden van een fles met een briefje erin...? •

Frans H. Micklinghoff

Loods met gejutte spullen. Foto's: Archief Juttersmuseum Flora

